

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ

שלשלת האור

שער
ראשון

היכל
שמיני

מאמר

השם נפשנו בחיים — תרצ"ד

○

מכבוד קדושת

אדמו"ר יוסף יצחק

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שני אורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור בפעם הראשונה מכת"ק

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלוש לבריאה

שנת ה'תקל"ד

SEFER HAMAAMORIM—5694
MAAMOR HASOM NAFSHEINU

Copyright © 2023
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

ORDER DEPARTMENT:
291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213
(718) 778-0226 / FAX (718) 778-4148
www.kehot.com

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

Kehot Publication Society and the Kehot logo are registered trademarks
of Merkos L'Inyonei Chinuch®.

נסדר בדפוס „עזרא”
ע”י ירמיה הכהן בן לאה מיטא שי”

פתח דבר

לקראת חג הגאולה יביג תמוז הבעל"ט, הננו מוציאים לאור את המאמר „השם נפשנו בחיים – תרצ"ד“, אשר לכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע (מתוך סה"מ תרצ"ד שמכינים כעת לדפוס).

המאמר נכתב ע"י כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ ואח"כ נעתק במכונת כתיבה, ובמקומות רבים הוסיף בהעתקה כו"כ ענינים בכתי"ק, ולא היו תח"י כ"ק אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע כשהדפיס את המאמר – בתוספת הערות ומראה מקומות בשולי הגליון – בשנת ה'שי"ת (סה"מ ה'שי"ת ע' 255 ואילך).

בהוצאה זו הוגהו המאמרים בהשוואה לכתי"ק וההעתקה הנ"ל – ע"י הרה"ת ר' יהושע העשל שי' הכהן יאָרמוש.

לתועלת הלומדים ומעיינים ניתוספו מראה מקומות לפסוקים, מחז"ל וכו' (בהערות הממוספרות) – ע"י הרה"ת ר' אהרן לייב שי' (בהרשד"ב) ראסקין.

מערכת „אוצר החסידים“

ג' תמוז, ה'תשפ"ג
שנת הקהל
ברוקלין, נ.י.

הערה כללית:

בכל מקום שצויין לאגרות קודש (סתם) – הכוונה לסדרת אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

בכל מקום שזכר כ"ק אדמו"ר – הכוונה לכ"ק אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

השם נפשנו בחיים ולא נתן למוט רגלינו.² והנהגה הנפש הוא חי בעצם, וכל עצמי הרי הגילוי שלו הוא כמותו, והנפש שהוא חי בעצם הרי הגילוי שלו הוא אור להחיות, דזהו ההפרש בין כחות הנפש, דעם היותם ג"כ גילויים מן הנפש, ומ"מ נקראים בשם כחות, להיותם מוגבלים ומוגדרים בעניניהם הפרטיים, ובאים בהתלבשות בדרך התעסקות. ואור וחיות הכללי של הנפש, עם היות דגם הוא בא מן הנפש לפעול פעולת החיות, וגם ענינו הוא שבא בהתלבשות, דאור וחיות הנפש מתלבש בהגוף, ומ"מ אינו נקרא בשם כח הנפש כמו שארי הכחות, אלא נקרא אור הנפש או חיות הנפש. וטעם הדבר הוא,³ לפי שתואר כח הוא, שהגם שהוא כח רוחני, אבל הוא* פרטי, וענינו לפעול, ופעולתו בדרך התלבשות, ואופן פעולתו בדרך התעסקות. וכמו הכחות דשכל רא"י ושמיעה ותנועה וכו',

אבל הוא: ראה בארוכה ד"ה קול דודי תפ"ח [סה"מ תרפ"ח ע' סח ואילך]. ד"ה שימני כחותם תר"ץ [קונטרס ח [סה"מ קונטרסים ח"א צו, ב ואילך]].

1) המאמר מיוסד, כנראה, על: ד"ה אנכי ה"א דשבת חוהמ"פ עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' שס ואילך)*; המשך פדה בשלום תרנ"ט (סה"מ תרנ"ט ע' קמט. ע' קנה ואילך)** – כנסמן לקמן בהערות. חלק מהמאמר – מאמצע פרק ב עד סוף קטע המתחיל „ובזה יובן מ"ש בספר יצירה" (לקמן ע' יא) – נעתק (עם הוספות) מד"ה איתא בגמרא סוף ברכות ת"ח מרבים שלום בעולם תרצ"ב (סה"מ תרצ"ב ע' תלב ואילך), כמ"ש רבינו בכ"ק להעתיק „בד"ה ת"ח מרבים שלום בעולם, רצ"ב". לכמה ענינים המבוארים בהמאמר – ראה ד"ה השם נפשנו בחיים תשי"ח (סה"מ מלוקט ח"ג ע' רא ואילך. בהוצאה החדשה – ח"ד ע' א ואילך. סה"מ תשי"ח ע' רמו ואילך), תשכ"ד (סה"מ תשכ"ד ע' רסט ואילך), תשל"ד (סה"מ תשל"ד ע' ריז ואילך).

*

מאמר זה נדפס בקונטרס חג הגאולה יב"ג תמוז – ה'שי"ת (ולאח"ז בסה"מ ה'שי"ת ע' 255 ואילך), עם מראי מקומות והערות מכ"ק אדמו"ר.

בהוצאה זו ניתוספו ע"י המו"ל מראה מקומות לפסוקים, מחז"ל וכו' (בהערות הממוספרות).
2) תהלים סו, ט.

3) בהבא לקמן – ראה סה"מ עטר"ת שבהערה 1.

4) ראה המשך ר"ה תרס"ג (סה"מ תרס"ג ח"א ע' א ואילך. ח"ב ע' ב ואילך. ועם הוספות וכו' – סה"מ תרפ"ה ע' ד ואילך; תש"ח ע' 5 ואילך). ד"ה אשרינו הש"ת (סה"מ הש"ת ע' 31 ואילך). ד"ה חייב אינש עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' ש ואילך. ועם הוספות וכו' – סה"מ תש"ח שבהערה ד"ה ועוד הפרש).

* חלקו מיוסד, כנראה, על ד"ה למען תזכור במאמרי אדמו"ר האמצעי ויקרא ח"א ע תב ואילך. עוד מאמרים שמיזוסדים, כנראה, על ד"ה אנכי ה"א עטר"ת: ד"ה שיר המעלות תרפ"ב (סה"מ תרפ"ב ע' כב ואילך). ד"ה מה רב טובך תרצ"ב (סה"מ תרצ"ב ע' שי ואילך). מקומות שצויינו בהערה ד"ה אבל הוא. (** המשך פדה בשלום תשי"ד (סה"מ תשי"ד ע' 66 ואילך. ע' 75 ואילך), מיוסד, כנראה, על מאמר זה.

הרי כל אחד מהם הוא כח פרטי, דכח השכל הוא רק להשכיל ולא לראות ולשמוע, וענינו דכח השכל הוא לפעול להשכיל להבין ולהשיג, ופעולתו הוא בדרך התלבשות, דכח השכל מתלבש בהכלי שלו שהוא חומר המוח. ולכן הנה מכל השכלה הבנה והשגה נעשה חקיקה פרטי' בחומר המוח שמזדכך עי"ז⁵, שזהו"ע ההתעסקות דכח השכל בהכשרת והזדככות הכלי שלו. ומהאי טעמא, הנה כל מה שעוסק יותר במושכלות מזדכך חומר מוחו להיות כלי זכה יותר לקבלת שכלים עמוקים יותר. וכן הוא בכל כח וכן. להיות דכללות ענין הכחות הם פרטים וענינם לפעול דבר מה. אבל אור וחיות הנפש הכללי אינו נק' בשם כח, כי אם נקרא בשם אור הנפש או חיות הנפש, מפני שאין זה כח פרטי בנפש, כי אם הוא התגלות הנפש. ולהיות שהנפש הוא חי בעצם, הנה האור והגילוי ממנו הוא חיות. ועוד⁶ הפרש* בין אור וחיות הנפש לכחות הנפש, דהכחות הרי ענינם הוא לפעול, דזהו ענין הכח מה שהוא פועל, משא"כ אור וחיות הנפש הכללי אין ענינו לפעול דבר כ"א זהו כל ענינו מה שהוא גילוי הנפש⁷, ולכן הנה גם זה מה שאור וחיות הנפש הכללי מחי' את הגוף, אין זה בדרך פעולה, כמו שהוא פעולתם של כחות הנפש הפועלים בהאברים. דהנה כשם שפעולתו של כח השכל הוא להשכיל, הרי פעולתו של האור והחיות הוא להחיות. אם כן הרי לכאורה היו צריכים להשתוות באופן פעולתם, ובאמת אינו כן, דלא זו בלבד דאור וחיות הנפש הכללי אינו בדרך פעולה, אלא עוד זאת שהוא בדרך ממילא, שהגוף חי ממילא מהנפש⁸. דבכחות הנפש הנה לא מיבעי בהכחות פנימי' שמהחכמה ולמטה הרי אינו נופל בהם הלשון ממילא, שהם פועלים בדרך ממילא, והוא שנאמר דמאחר דכח השכל שורה במוח שבראש הוא ממילא משכיל, אלא גם בהכחות מקיפים דרצון וענג ג"כ אינו שייך לומר דהוא ממילא רוצה או ממילא מתענג, לפי דכל כח איזה שיהי' בין פנימי ובין מקיפי אינו בדרגא כזו אשר פעולתו באה רק בדרך ממילא, משא"כ באור וחיות הנפש הכללי הנה הגוף חי ממילא. והוא לפי שהאור הוא חיות הבא בדרך גילוי מהחי בעצם, הנה כאשר האור הזה מתלבש בהגוף על פי גזירת המפליא לעשות שמחבר רוחניות וגשמיות⁹, הרי הגוף חי ממילא, וכמו המתכת שמתחמם מן האש, או המים מרתיחים מן האש, האם נאמר שהאש התלבש עצמו בזה להתעסק להחם את המתכת או להרתיח את המים, כ"א האש הוא בטבעי חם בחום עצמי, והמתכת והמים הנה טבעם הוא להתחמם ולהרתיח,

108 ונוד הפרש: ראה בכ"ז ד"ה חייב אינש לבסומי, פורים תש"ח (קונטרס נד [סה"מ תש"ח ע' 108 ואילך]).

(5) ראה גם ד"ה וידבר גו' במדבר תרע"ה (המשך תערוב ח"ד ע' א'שמז). וש"נ. סה"מ תרס"ג שם. ד"ה שימני כחותם שבהערה ד"ה אבל הוא. ד"ה ועתה יגדל שנה זו (לעיל ע' 1000).
(6) ראה רמ"א או"ח ס"ו ס"א.

ולכן הנה בקירובם זה לזה, המתכת מתחמם והמים מרתחים בדרך ממילא. וכמו כן הוא בהנפש והגוף, דאין זה דאור וחיות הנפש הכללי מתעסק להחיות את הגוף, כ"א הוא בדרך ממילא, דכאשר הנפש מתלבש בהגוף הנה הגוף חי ממילא מהנפש. דזהו גם כן ההפרש כללי בין ענין הכח ולענין היכולת, דכח הוא ענין פרטי בבעל הכח, וענין היכולת אין זה כח פרטי בבעל היכולת, כ"א הוא מצד העצם שיש ביכולתו להיות כך וכך, והיינו דהכחות הם רק אברי הנפש ולא מצד עצמות הנפש, אבל היכולת הוא מצד העצמות דוקא, דכל זה הוא לפי שהנפש הוא חי בעצם, לכן הנה האור והגילוי שלו הוא חיות להחיות, א"כ מהו אומרו השם נפשנו בחיים, דהלא הנפש הוא חי בעצם, ומשמע מזה דהשם נפשנו בחיים הם עוד חיים נעלים מזה שהנפש חי בעצם. וצריך להבין מהו ענין החיים שהם נעלים מהחי בעצם, ומהו סיפא דקרא ולא נתן למוט רגלינו, דהנה גם בכחות פנימים שבנפש הנה כח ההילוך הוא כח היותר אחרון⁸, ולכן הנה כח זה ישנו להבדיל גם בבכ"ע⁹. ומהמשך הענין מובן, דזה מה שלא נתן למוט רגלינו הוא מפני דשם נפשנו בחיים, והיינו דהחיים הנעלים והמשובחים מחיי הנפש שהוא חי בעצם, הנה חיים אלו מחזקים את הרגלים, ומקרא מלא דיבר הכתוב¹⁰ אל יתן למוט רגליך אל ינום שומריך, דזה בא מכח עליון יותר כמ"ש במ"א* בענין ואתה משמרה בקרבי¹¹, דהשומר לדבר הוא למעלה וגבוה מדבר המשתמר¹², והיינו דהחיזוק ברגלים בא מכח עליון יותר.

ב) **ולהבין** זה, הנה הרמ"ע¹³ ספורנו² פי' השם נפשנו בחיים, שהחיינו וקיים את בניו בין האוה"ע נגד הטבע, ולא נתן למוט רגלינו, שלא יוכלו ח"ו להדיחנו מעל אלקינו ית'. והענין הוא¹⁴, דהנה כתיב (שה"ש ז, א) שובי שובי

כמ"ש במ"א: ראה לקו"ד ר"פ דברים. שם שה"ש ל, ג. ד"ה צעקו תרפ"ח בסופו [סה"מ תרפ"ח ע' קעד ואילך]. ועוד.

(7) ראה סה"מ תרצ"ב ע' פג ואילך. תרצ"ג ע' תקכה ואילך. תש"ג ע' 32 ואילך. וראה שיחת חג הפסח שנה זו (לקו"ד ח"א ע' רצו. ספר השיחות תרצ"ד ע' 397).

(8) ראה גם תו"א שמות נב, א.

(9) ראה גם סה"מ תרפ"ב ע' קצד. תש"ו ס"ע 98. ד"ה קול דודי שבהערה ד"ה אבל הוא.

(10) תהלים קכא, ג.

(11) ברכת „אלקי נשמה" בברכות השחר (ברכות ס, ב).

(12) ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי שלח ע' א"לו.

(13) הרמ"ע [כ"ה גם בסה"מ תרס"א ע' קסא. המשך תרס"ו ע' קכה. סה"מ תרצ"א ע' ג. תרח"ץ ע' רפ. ועוד]: - הרב מורנו עובדי. ובכ"מ: „מ"ע" = מורנו עובדי (ראה אוה"ת בראשית קעב, א; תהלים (יהל אור) ע' נא. ע' רס. ע' רפה. ע' רצד; סה"מ תרל"ד ע' שכד. ועוד). בהנדפס בסה"מ תשי"א: הרע"ב.

(14) בהבא לקמן - ראה סה"מ תרנ"ט שבהערה 1.

השולמית שובי שובי ונחזה כך וגו'. ואי' במד"ר* א"ר חנינא ד' פעמים כתיב כאן שובי, כנגד ארבע מלכיות ששולטין בישראל והם נכנסין תחת ידיהם בשלום ויוצאין לשלום. מהו השולמית, א"ר ירמי', אומה שעשתה שלום ביני ובין עולמי, שאלמלא קבלו תורת הייתי מחזיר עולמי לתהו ובהו, דכל ענין בריאת העולם קיומו ותכליתו הוא ע"י התורה, כמ"ש אם לא* בריתי יומם ולילה חוקת שו"א לא שמת. וכן הוא בעבודה, דהיחוד היותר נעלה הוא על ידי התורה דוקא, וכמו שביאר רבינו נ"ע בפ"ה¹⁵, הנה כל שכל כשמשכיל ומשיג בשכלו איזה מושכל, הרי השכל תופס את המושכל ומקיפו בשכלו, והמושכל נתפס ומוקף ומלוּבש בתוך השכל שהשיגו והשכילו, וגם השכל מלוּבש במושכל בשעה שמשגו ותופסו בשכלו*. ביאר כאן רבינו ג' ענינים, הא', דהשכל של המשיג תופס בהמושג ומקיפה, הב', דהמושג נתפס בתוך השכל של המשיג, והג', דהשכל של המשיג מלוּבש בהמושג. ומסביר רבינו ד"מ כשאדם מבין ומשיג איזו הלכה במשנה או בגמרא לאשורה על בורין, הרי שכלו תופס ומקיף אותה, וגם שכלו מלוּבש בה באותה שעה, ובהסבר זה הביא רבינו דוגמא רק לב' הענינים הא' והג' דג' ענינים, דשניהם הם רק ביחס המשיג אל המושג, והשמיט ענין הב' מה שהמושכל נתפס ומוקף ומלוּבש בתוך השכל, ודילג עליו. ומתחיל לבאר בעוצם הפלאת מעלת המושכל והמושג, והנה הלכה זו היא חכמתו ורצונו של הקב"ה וגו' מאחר שכך עלה ברצונו וחכמתו של הקב"ה שאם יטעון זה כך וזה כך יהי' הפסק כך, הרי כשאדם יודע ומשיג בשכלו פסק זה כהלכה הערוכה במשנה או גמרא או פוסקים, הרי זה משיג ותופס ומקיף בשכלו רצונו וחכמתו של הקב"ה דלית מח' תפיסא ב¹⁶ ולא ברצונו וחכמתו כי אם בהתלבשותם בהלכות הערוכות לפנינו וגם שכלו מלוּבש בהם. והוא יחוד נפלא שאין יחוד כמוהו ולא כערכו נמצא כלל בגשמיות להיות לאחדים ומיוחדים ממש מכל צד ופנה¹⁷. דבכללות ענין זה מבאר רבינו אופן איחוד הכחות הרוחניים עם האברים, ואיחוד הכחות הרוחניים עם אלקות על ידי חב"ד שבתורה. והענין הוא דהנה תלת חללין* דגולגלתא הנה תלת מוחין אינון. דהנה בראש האדם ישנם ג' חללים¹⁸, דכל חלל הוא חדר מיוחד שיש בו

ואיתא במד"ר: שה"ש במקומו. וקיצר הלשון קצת.

כמ"ש אם לא: ע"ז ג, א.

ותופסו בשכלו: להעיר מספר הקיצורים והערות לתניא ע' פ"ט.

תלת חללין: ראה חז"ג קלו, א.

(15) וכמו שביאר רבינו נ"ע ב[תניא] פ"ה: ט, א ואילך.

(16) תקו"ז בהקדמה (י, א).

(17) עכ"ל אדה"ז בתניא שם.

(18) ראה תו"א תצוה פג, ד. אוה"ת שמות ח"ז ע' ב'תצא. סה"מ עת"ר ע' קנת. ע' תיג.

י"ב תמוז, ה'תרצ"ד

ה

מוח מיוחד, והמוח מונח בו כדבר המונח בקופסא, והם ג' מוחין חב"ד. וידוע¹⁹ דג' מוחין חב"ד עם היותם כולם במעלת מדריגת המוחין, מ"מ ה"ה ג' מדריגות חלוקות זמ"ז²⁰, הן בגופם שהם הכלים, דמוח החכמה הוא קר ולח, ומוח הבינה הוא חם ויבש²¹, והן כנפשם שהם האורות, דאור החכמה הוא נקודה דוקא, ואור הבינה הוא בהתפשטות אורך ורוחב²², וכן הדעת ענינו כפול מה שהוא מוח לעצמו, ומה שהוא מחבר חו"ב²³, וכתוב²⁴ נעשה אדם בצלמנו כדמותנו, שהאדם שלמטה הוא בצלם ודמות אדם העליון כביכול, וכתוב²⁵ זאת התורה אדם, דהתורה היא ג"כ בהתחלקות ציור אדם²⁶, מוחין ומדות. וחב"ד שבתורה היא חכמתו ורצונו ית' ממש, ועם היות שזהו נפלא מן השגתינו להבין בעצם מעלת מדריגתו בענין החב"ד וההבדל במדריגתו, ומ"מ הרי יש לנו מבוא בהשערה בענינם עכ"פ, וכמו בהאדם שלמטה הרי יש כלי המוח וכלי השכל, והיינו דזה מה שחומר מוח החכ' משתנה מחומר מוח הבינה וחומר מוח הבינה משתנה מחומר מוח הדעת הוא לפי שחומר המוח הוא כלי לאור השכל, ולזאת לפי ערך אור השכל כן יהי' הכלי שלו, דהכלי הוא כמו גוף לנשמה שהוא אור השכל, ולהיות דהשכל מתחלק בג' גילויים כוללים, חכם מבין ודעתו²⁷, לכן הנה גם המוחין שהם הכלים מתחלקים בג' בחינות. והנה כל זה הוא מה שהמוח הוא כלי לשכל על ידי כלי המוח. אמנם הנה גם כלי השכל הם ג"כ כלים למה שמעולה מהם, בדוגמת כלי המוח שהם כלים לאור השכל, והיינו דהשכל עצמו נעשה כלי לשכל, דהשכל ההוא הוא נעלה יותר מכמו השכל שחומר המוח הוא כלי אליו, ובדוגמא כזאת יובן גם בחב"ד שבתורה, דעם היות דגוף ועצם הסברות שכלים המושגים בתורה

(19) מכאן עד סוף קטע המתחיל „ובזה יובן מ"ש בספר יצירה" (לקמן ע' יא) – נעתק (עם הוספות) מד"ה איתא בגמרא סוף ברכות ת"ח מרבים שלום בעולם תרצ"ב (כנ"ל הערה 1).

(20) ראה גם תו"א שם. ועוד.

(21) ראה תורת חיים לך לך צא, ב.ג. שערי אורה שער החנוכה ד"ה בכ"ה בכסלו פכ"ג (י, ב).

ובכ"מ.

(22) ראה תניא אגה"ק ס"ה. לקו"ת ר"פ ראה (ית, א ואילך). ובכ"מ.

(23) ראה תניא אגה"ק סו"ס טו. תו"א תולדות יט, א. משפטים עה, א (ועם הוספות כו' – אוה"ת משפטים ע' א'קו ואילך. סה"מ תרכ"ט ע' ער ואילך. תר"ל ח"א ע' קלה ואילך. תרל"ב ח"א ע' י. תרס"ד ע' קסד. תש"ב ע' 88). הוספות קית, ריש ע"ד. לקו"ת נשא כה, א. מטות פו, ב. שם, ד. פז, ג. שה"ש כט, א. סה"מ עת"ר ס"ע קעז. תרע"ח ע' רמז. ע' שסח.

(24) בראשית א, כו.

(25) חוקת יט, יד.

(26) ראה זהר ח"א קלד, ב. ח"ב קיו, ריש ע"ב. ח"ג כט, ב (ברע"מ). וראה גם המשך תער"ב ח"ו ע' 18.

ואשנ. סה"מ תרצ"א ע' שכה. תש"א ע' 99. ספר השיחות תרצ"ג ע' 218.

(27) ראה גם סה"מ תרפ"א ס"ע קנה ואילך. תרצ"ו ע' 52. תרח"ץ ע' עז. תש"א ע' 85. ספר השיחות

תרצ"ג ע' 222. אגרות יקודש ח"א ע' רמג. ח"ב ס"ע רצג ואילך. ח"ד ס"ע רצו ואילך.

הנגלית הם חכמות עמוקות ביותר, הנה אחר כ"ז אינו אלא בדוגמת חומר המוח שהוא כלי אל אור השכל, וחכמות העמוקות דגליא שבתורה הם כלים פנימים להאור העליון שהוא חכמתו ורצונו של הקב"ה, בדוגמת דבר כמו דכלי השכל הם כלים לשכל עליון וגבוה יותר מכמו אותם השכלים דחומר המוח הוא כלי אליהם, וזהו ענין ההתקשרות שמקשר נפשו בחב"ד שבתורה, שהוא חכמתו ורצונו של הקב"ה.

ג) **והנה** עיקר ההתקשרות הוא ע"י העבודה שבלב בתפלה, דתפלה פועלת התקשרות המדות לאלקות, והיינו דלבד זאת דכללות ענין התפלה הו"ע ההתקשרות²⁸, דהתקשרות הנשמה באלקות הוא על ידי התפלה, דזהו דכתי' והנה סולם* מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, דכל העליות וההתקשרות הוא ע"י העבודה דתפלה, הנה לבד זאת הרי התקשרות המדות לאלקות הוא בתפלה, דכל האומר אין לי אלא תורה²⁹, והיינו דכל עבודתו הוא רק בידיעת ולימוד התורה בלבד, הרי גם תורה אין לו²⁹, וצ"ל תחלה העבודה דתפלה*, כי בכדי שיהי לימוד התורה כדבעי למהוי, שיתקשר נפשו בחב"ד שבתורה שהיא בחי' חכמתו ורצונו ית' זהו דוקא ע"י הקדמת התפלה, כי יכול להיות גם שעסק בתורה הרבה ומקשר דעתו ומח' בזה, מ"מ הוא רחוק לגמרי מאור התורה, דענין הדביקות בתורה הוא שירגיש שזהו חכמתו ורצונו ית', ער זאָל דער פילין און דער הערין אַז דאָס איז חכמתו ורצונו ית', ויניח את עצמו לגמרי מכל וכל לבחי' חכמתו ורצונו ית' שבתורה, והיינו, דלבד זאת מה שכללות ענין הידיעה וההשגה האמיתית אפשר להיות רק ע"י הקדמת הנחת עצמו, דבכדי לדעת ולהבין איזה ענין שכלי הרי בהכרח שיניח את עצמו, ער זאָל זיך אַוועק לייגען, היינו שיפנה

והנה סולם: שארז"ל (זח"א רטו, ב. ח"ג שו, ב. ת"ז תמ"ה) דא צלותא. – ראה ד"ה ויחלום תש"ח (קונטרס נב [סה"מ תש"ח ע' 80 ואילך]). שיחת יב תמוז תש"ז (לקוט כז) ע' 17 [לקו"ד ח"ג ע' תתקסג ואילך. ספר השיחות תש"ז ע' 143 ואילך].

העבור דתפלה: ראה קונטרס עץ החיים פי"ב. קונטרס יב תמוז תש"ח ע' 30, ובהערה שם [סה"מ תש"ח ע' 266]³⁰.

(28) ראה תו"א תרומה עט, סע"ד ואילך. סה"מ תרפ"ג ע' רטו. תש"ט ע' 80. ובכ"מ.

(29) יבמות קט, ב.

(30) ושם: «הגם שבדברי רז"ל נזכר הלשון כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו אלא תורה וגמ"ח. הנה ודאי דגמ"ח הוא כפשוטו ממש כי תכלית חכמה תשובה ומע"ט והלומד ואינו עושה נוח לו שתהפך שליתו ע"פ אמנם באמת גם עיון תפלה הוא בכלל גמ"ח כדאיתא בגמרא ופרש"י בשבת דקכ"ז (לקו"ת [ויקרא] ביאור ולא תשבית סס"ג [ה, א]).

והנה סיום מרז"ל זה «אלא תורה וגמ"ח» אינו בש"ס שם. וי"ל עפמ"ש בלקו"ת [פ' ראה] ד"ה כי תשמע בקול ס"ג [כג, ג], וז"ל: אמרז"ל כל האומר כו' שהפ"ה הפשוט הוא שצריך שיעטוק בתורה ובגמ"ח כו' כללות המצות. – ולהעיר מיבמות קה, א. אגה"ק ס"ה».

את עצמו מכל עניני ענג ורצון אחר, וישעבד עצמו לידע דבר זה, כי בלי הקדמה והכנה זו אי אפשר להגיע לשום ידיעה והשגה כלל, והוא ענין המסירה ונתינה מה שמוסר ונותן עצמו על הדבר ההוא להבינה, אשר כן הוא בכל דבר שכל וחכמה, שבכדי שיוכל להבינה ולהשיגה, צריך להיות תחלה השעבוד, שהו"ע המסירה והנתינה לכללות הדבר ההוא, ואח"כ כאשר נכנס מעט בידיעת ההשכלה ההיא, הרי ההשכלה עצמה משעבדו שנעשה נוגע לו הדבר ההוא, די השכלה אֵלֵינוּ ציט עם צו, עם ווערט אים די זאך נוגע, עם ציט אים אויף וויסען דעם דבר שכל ההוא און עם פֿאַר נעמט אים אַז ער קאָן קיין אַנדער זאך ניט טראַכטען, ואז הנה במילא מניח את עצמו להדבר ההוא. והנה ההתקשרות דהשכלה, היינו מה שההשכלה עצמה מקשרת ומשעבדת את המשיג, עם היות דאופן מהות ההתקשרות הנה זה תלוי במעלת חושי המשיג וכשרונותיו, מ"מ הנה בעיקרו תלוי בהשכלה עצמה, והיינו דלפי ערך אופן מעלת ההשכלה הנה כן יהי' אופן ההתקשרות והשעבוד מה שההשכלה מקשרת ומשעבדת את המשיג, דבשכלים גופא הרי יש עליון ותחתון, גדול וקטן, שכל פשוט בינוני מעולה ונפלא, ואינו דומה ההתקשרות וההמשכה שמקשר וממשיך השכלה בינונית לכמו ההתקשרות וההמשכה שמקשר וממשיך שכל נפלא. וכמו שאנו רואים במוחש בטבעי בני אדם, דגם איש בינוני שאיננו עוסק תמיד במושכלות ורק יש לו ידיעה טובה בהבנת ענין שכלי, הנק' בלשון בנ"א אַ גוטע קאַפּ מיט אַ ריינעם שכל, ואוהב השכלה, הנה לפעמים כאשר שכל עמוק ונפלא, אשר לפי מעמדו ומצבו במושכלו' כבד לפניו לקבל המושכל ההוא על בורי', אמנם כאשר יש לו ידיעה טובה בהבנת ענין שכלי, ואוהב מושכלות, וגם המושכל ההוא בא בהסברה טובה, דאז הנה הגם דעצם המושכל אינו משיג אבל הסברות הוא מבין, הנה בעת שהוא שומע את המושכל ה"ה נמשך אחרי ההשכלה ההיא וזה מנתקו – עם רייסט אים אָפּ – מעניניו, וכאשר שומע שכל בינוני הגם שמקבל את הדבר ומבינו בטוב טעם ודעת ומ"מ אינו כלל כמו ההמשכה שפועל בו שמיעת שכל נפלא, לפי שבכל השכלה הרי מדת ההתקשרות וההמשכה שבה היא לפי רום מעלתה העצמית, וגם לפי אופן הבנתו בהענין. דאינו דומה הבנה והשגה מה שמבין ומשיג את הענין להרגשה מה שמרגיש את הענין, עם איז דאך בשום אופן ניט גלייך דאָס וואָס מען פֿאַרשטייט צו דעם וואָס מען פֿיהלט³¹. ולזאת כאשר מרגיש, אַז ער פֿיהלט און דער הערט אין חכמת התורה, חכמתו ורצונו ית', הנה אז הרי ההנחה, דער אַוועקלייג, הוא לפי אופן רום מעלת ההשכלה ואופן ההרגש שלו, והיינו שזה פועל בו ההנחה לגמרי מכל וכל לבחי' חכמתו ורצונו ית' שבתורה.

(31) ראה גם שיחת שמע"צ ושמח"ת שנה זו (לקו"ד ח"א ע' קמה ואילך. ספר השיחות תרצ"ד ע'

וזהו דכתיב (שה"ש ד, ג) כחוט השני שפתותיך ומדברך נאווה וגו', ואי' במד"ר* אמרו ישראל לפני הקב"ה, רבש"ע, אין לנו לשון של זהורית ושעיר המשתלה, אמר להם, כחוט השני שפתותיך, רחישת פיך חביבה עלי כחוט של זהורית, ומדברך נאווה, מדברתיך יאי, וקאי על הדיבור בתורה, ונק' הדיבור בשם מדבר³², כשם שהמדבר הוא ארץ לא זרועה³³, כמו"כ צ"ל הדיבור דתורה שלא יהי' זרוע בו שכלו ורצונו³⁴, והיינו דכל עניניו בלימוד התורה צ"ל שיהי' תלמיד המקשיב ומקבל* מה שנאמר בה, ולא יזרע בו שכלו ורצונו, דהיינו שלא כמו שהוא רוצה וכמו ששכלו מחייב כן רוצה למצוא בתורה, וכמו שיש כאלו שטבעם לבאר ולהסביר דבר כמו שהם רוצים, ולפעמים מראים בזה המצאות גדולות בהוכחות שונות שבהשקפה ראשונה מתקבלי' בשכל ואח"כ כשעומדים על בוריו של דבר רואים שאין בזה ממש, ונקרא עקמומית – קרומקייט – וסיבתו העדר היגיעה בהנחה אמיתית למושכלות, וכנ"ל שזהו עיקר בהשכלה לשעבד עצמו בהבנת עומק הענין, וכאשר ח"ו לימודו בתורה הוא באופן כזה דכל מה שהוא רוצה או כל מה ששכלו מחייב הוא מוצא כן בתורה ע"י כמה פלפולים וחיידושים, אז הוא חוטא ופושע וגורם ר"ל רעה לנפשו ומגלה פנים בתורה שלא כרצון ה' והיפך רצונו ית', דזהו ענין לא זכה נעשה לו סם המות³⁵ שמתיר את האסור וקשור בידי החיצונים, ומוסיף ר"ל חיות בקלי' וסט"א, כ"א כל ענין לימוד התורה צ"ל בהנחת עצמו שמניח עצמו לרצון ושכל דתורה, היינו לאמיתית הדבר כמו שהוא, גם אם הוא היפך שכלו ורצונו, ואז הוא כלי לאמיתית אור החכמה דתורה.

ד) והנה כ"ז* הוא כשהוא בטל ומניח את עצמו – אז ער גיט זיך אַוועק אל האמת – אבל אם אינו בטל, אז אינו כלי לאמיתית התורה, ואז הלימוד דתורה גורם בו הישות ביותר, שמרגיש את עצמו ביותר עי"ז, והיינו מה שמחזיק טובה לעצמו שלומד תורה הרבה ונעשה אצלו מציאת יש וחשוב בעיני עצמו, ואז גם אם לומד הרבה ה"ה מרוחק לגמרי מן התורה, שאינו מאיר בו אמיתית אור התורה כלל, וכמ"ש³⁷ לא בשמים היא וגו' ולא מעבר לים היא וגו',

ואיתא במד"ר: שה"ש רבה במקומו פיסקא וא"ו.

המקשיב ומקבל: ראה לקו"ת סד"ה אלה פקודי וביאורו [פקודי ו, א. ח. ב].

והנה כל זה: ראה ג"כ מבוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ לקונטרס עץ החיים [ע' 7 ואילך]³⁶.

(32) ראה לקו"ת במדבר ב, ב ואילך. שה"ש יג, ג.

(33) ע"פ ירמ' ב, ב.

(34) ראה המשך תער"ב פרצ"א (ח"ג ע' תתז).

(35) ראה יומא עב, ב (הובא לקמן בהמאמר).

(36) והוא מכתב תמוז תרצ"ב – אגרות קודש ח"ב ע' תכו ואילך.

(37) נצבים ל, יב"ג.

וארז"ל* לא תמצא בגסי הרוח ולא במי שמרחיב עלי' לבו כים, ואין התו/ מתקיימת* אלא במי שממית עצמו עלי', דדוקא מי שהוא בטל ה"ה כלי לאור*, אבל כשהוא בבחי' ישות וגסות אינו כלי כלל לאור התורה, עד³⁹ שגם הלימוד שלו הוא אח"כ ג"כ רק להתייהר⁴⁰, ולהיות נחשב בעיני הרואים⁴¹ או לקנטר⁴² וכדומה, וגם יוכל לירד אח"כ עוד יותר ח"ו עד שנעשה לו סם המות שהוא היפך סם החיים, וכמארז"ל (יומא עב, ב) זכה נעשית לו סם חיים לא זכה נעשית לו סם מיתה⁴³. דהנה בהמשכת האור וחיות הנפש המחי' את הגוף יש ב' אופנים*, הא', ע"י אכילה, והב', ע"י רפואה. דהחיות הנמשך ע"י רפואה הוא המשכת חיות חדש מהנפש, ואינו דומה לחיזוק הכחות שנעשה על ידי האכילה שאינו חיות חדש, ואינו אלא חיזוק הישנות, ובכללותו הוא רק באותו האופן שהי' קודם, כי גם קודם האכילה לא הי' הסתלקות החיות, רק שאבריו וחושיו נחלשו, שמפני העדר האכילה אין הקישור והחיבור של הגוף עם הנפש בחוזק, ולזאת הוא מרגיש חלישות קודם האכילה, אבל אין זה ענין סילוק הכחות. משא"כ על ידי כאב או חולי ר"ל, עם היות שהוא רק קלקול האבר, והתיקון הוא ג"כ מה שצריכים לתקן האבר, אבל הרי זה גורם סילוק החיות מהאבר ההוא, ולא זו בלבד מה שהכח פרטי ההוא אינו פועל פעולתו, אלא עוד זאת שגורם חלישות בכללות החיות והכח פרטי מסתלק, וגם באופן שהכח פרטי אינו מסתלק לגמרי, מ"מ הרי ענינו הוא ענין הסילוק ולא ענין החלישות בלבד. וכמו בכאב היד ר"ל, לא יוכל לנענע בידו לכתוב ולצייר או לעשות איזה מלאכה שתהי', הרי קלקול אבר היד פועל סילוק כח התנועה מהיד, ואינו ח"ו סילוק לגמרי, אלא שהוא מתעלם, ובזה גופא הרי יש חילוקי דרגות באופן העלמו. משא"כ בהעדר האכילה הרי יכול לנענע בידו אלא שהוא בחלישות לבד. וטעם הדבר, שבהעדר אכילה הרי אין האבר מקולקל בעצם והוא מוכשר וראוי לחיות אלא שנחלש, וכל זמן שהאבר מוכשר וראוי לקבל את החיות הרי אין החיות מתעלם ממנו בהתעלמות כזו כמו שהיא

וארז"ל לא תמצא: עירובין נה, א. בשינוי לשון קצת.

התורה מתקיימת: ברכות סג, ב.

כלי לאור: כן הוא בהעתקת המאמר (גכתי"ק לא מצאתי, לע"ע³⁸). – ואולי יש השמטה בהעתקה, וצ"ל: כלי לאור התורה. אף שי"ל, בדוחק קצת, שבכל אור כן הוא. ב' אופנים: ראה לקו"ת סו"ס ויקרא נא, א. שם פ' נצבים מה, ג.

(38) כ"ה [כפנים המאמר] גם בגכתי"ק.

(39) בהבא לקמן – ראה שיחת י"ב תמוז הי"ת (תו"מ ע' 134 ואילך).

(40) ראה תוד"ה וכאן – פסחים נ, ב.

(41) ראה תוד"ה העושה – ברכות יז, א.

(42) ראה תוס' ברכות ופסחים שם.

(43) ראה גם סה"מ תרצ"ב ע' קנג. תרצ"ג ע' תקיא. ע' תקכ.

במקום שר"ל האבר מקולקל, שאז הנה לבד זה שהאבר בלתי מוכשר וראוי לקבלת החיות ונחלש, הנה עוד זאת גורם סילוק החיות. ולכן הנה המשכת החיות שבא על ידי אכילה אינו המשכת חיות חדש, אבל המשכת החיות שעל ידי הרפואה מאחר שהחיות מסתלק ממנו וממשיכו מחדש על ידי הרפואה הרי זה חיות חדש שנמשך ממקום גבוה ועליון יותר בנפש. וזהו זכה נעשית לו סם חיים וכו', דכאשר עבודתו בתו' היא כדבעי למהוי, בביטול והנחת עצמותו כנ"ל, הנה לבד זאת שנתחזק בכל מיני חיזוק בהמוזן דתורה אלא עוד זאת שנעשית לו סם חיים שהוא ענין הרפואה, והיינו שלבד זאת שממשיך המשכותו ש"ע"י הגליא שבתו' שהם בבחי' מזון, אלא שעוד זאת ממשיך גם ההמשכה דתוס' אור וגילוי דפנימית התו' שהוא בדרך רפואה שהוא אור עליון ביותר. אבל כאשר לא זכה, שאינו זך וישר והוא בגסותו וישותו אז נעשית לו סם מיתה, דכשם שבגשמיות שמקלקל את אברי הגוף ומסלק ר"ל את החיות, כן הוא ברוחניות, לימוד התורה בגסות וישות הרי נעשה עי"ז יורד ר"ל מדרגא לדרגא עד שמוצא את ההיפך ח"ו, כי ניתן מקום לטעות, וכמא"ל *א"ל הקב"ה כתוב והרוצה לטעות יטעה, דמי שהוא כלי לאור התורה ה"ה מרגיש את האמת כמו שהוא ואינו טועה, אבל מי שאינו כלי לאור התורה ה"ה מוצא את ההיפך ח"ו.

ובזה יובן מ"ש בספר יצירה*⁴⁴ הבן בחכמה וחכם בבינה. ולכא' הול"ל הבן בבינה וחכם בחכמה, ומהו אומרו הבן בחכמה וחכם בבינה. אך הענין הוא, דהנה חכמה ובינה הן תושב"כ ותושבע"פ⁴⁵, דכתיב⁴⁶ שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורה אמך, וארו"ל* מוסר אביך תושב"כ, תורת אמך תושבע"פ. והנה⁴⁷ כל המצות הרי נאמרים בתושב"כ, רק שהן שם בקיצור נמרץ, וכמו מצות תפילין, הרי מתושב"כ אין יודעים עדיין איך יהיו התפילין, רק בתושבע"פ מבואר בפרטי⁴⁸, וכן בכל המצות, דתושב"כ היא בחי' חכמה, שבקיצור וברמז, ותושבע"פ בינה בהתרחבות והתגלות. וזהו הבן בחכמה, דתושב"כ שהיא בחי' חכ' שלמעלה

וכמאמר א"ל: בראשית רבה פ"ח, ת.

בספר יצירה: ראה ד"ה החלצו תרני"ט פכ"ג ואילך ובמקומות המסומנים בהערה שם ע' 26 [סה"מ

תרני"ט ע' עג ואילך. ע' עה ואילך].

וארו"ל מוסר: אגה"ק סכ"ט. לקו"ת ד"ה ביום השמע"צ (השלישי) פ"ג [פה, ב]. וכן הוא בכנפי יונה

ח"א פ"ד. ועייג"כ זח"ב רעו, ב. שם פה, א.

(44) פ"א מ"ד.

(45) ראה מקומות שצויינו בהערה ד"ה וארו"ל מוסר.

(46) משלי א, ח.

(47) ראה אגה"ק שבהערה ד"ה וארו"ל מוסר.

(48) ראה מנחות לד, ב ואילך. ועוד.

מהשגה מ"מ צ"ל בזה קצת השגה עכ"פ, שבלימוד המדרשים וספר הזהר וחסידות שע"ז יכול להיות קצת השגה בתושב"כ. וחכם בבינה, דתושבע"פ נתלבשה בשכל אנושי וניתן מקום לחדש, הרי יכול להיות שלומד תורה וישכח על ה' נותן התורה⁴⁹, ולכן צ"ל וחכם בבינה, דחכמה הוא כח מה⁵⁰ ביטול שיזכור שזהו חכמתו ורצונו ית'⁵¹. ולכן ההתקשרות האמיתי הוא ע"י העבודה דתפלה שהיא עבודה שבלב ועם הלב⁵² כמ"ש במ"א*.

וזהו השם נפשנו בחיים, דזה מה שהנפש הוא חי בעצם הוא החיות שהטביע הקב"ה בהנפשות, והשם נפשנו בחיים הם החיים עצמיים שלמעלה מהטבע, ולא נתן למוט רגלינו, הוא הכח עצמי לעמוד חזק נגד כל מונע ומעכב על קיום התומ"צ, וכח זה ישנו בכאו"א, דבכל מקום ובכל עת יכול להיות חזק בקיום התומ"צ, ומרומז זה בחיזוק הרגלים, להיות דהעיקר הוא בדרך קבלת עול ולהיות חזק בכל תוקף עוז מבלי להתפעל כלל מכל מונע ומעכב ועי"ז דוקא ממשיכים חיים עצמיים.

כמ"ש במ"א: להעיר מתו"א ס"פ בראשית.

(49) ראה ב"ח לטור או"ח סמ"ז (ד"ה ומ"ש דאמר). וראה קונטרס עץ החיים פי"א. סה"מ תרצ"ב ע' קלה. ע' קנג. ע' קפו ואילך. ס"ע רו. ד"ה המלאך הגואל וד"ה חכמות בחוץ – שנה זו (לעיל ע' 0001. ע' 0001). לקו"ש חט"ו ע' 3 ואילך. חכ"ה ע' 9. ועוד.

(50) ראה רע"מ בזח"ג כח, א. לד, א. תניא פי"ח"ט. תורת חיים בראשית א, ג. ובכ"מ.

(51) ע"כ נעתק מד"ה הנ"ל תרצ"ב (ראה הערה 19).

(52) ראה סה"מ תרצ"א ס"ע קכג ואילך. וש"נ. שיחת ליל שמח"ת תרצ"א (לקו"ד ח"ד ע' א' שלו ואילך. ספר השיחות תרצ"א ע' 152). שמח"ת תרצ"ה (לקו"ד ח"א ע' א. תז. ספר השיחות תרצ"ה ע' 493).

לזכות

יוסף יצחק בן ביילא

לרפואה שלימה וקרובה
ושלא יישאר שום רושם כלל

נדפס על ידי ידידיו